

Skatteutskottets betänkande

1984/85:5

om beskattning av sjömän och partrederier

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet tre motioner rörande sjömansskatten och beskattningen av partrederier.

Utskottet avstyrker motionerna.

I en reservation yrkas ändrade regler för beskattningen av partrederier.

Motionerna

Motioner väckta under riksmötet 1982/83

1982/83:2116 av Göran Riegnell m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändringar i sjömansbeskattningen enligt vad som angivits i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändringar i kommunalskattelagen rörande beskattningen av partrederier enligt vad som angivits i motionen.

1982/83:2173 av Claes Elmstedt m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motion 1982/83:2172 anförts beträffande behovet av en skyndsam översyn av 1973 års regler för beskattning av partredare.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1983/84

1983/84:724 av Claes Elmstedt m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att partrederi i skattehänseende inte skall anses ha fast driftställe.

Gällande regler m. m.

Sjömansskatten är en definitiv källskatt som tas ut av dem som är anställda ombord på svenska handelsfartyg. Sjömannen skall inte deklarerera sin sjöinkomst, och någon särskild taxering sker inte heller av inkomsten ombord. Avsikten med sjömansskatten är att den i stort sett skall motsvara den skatt som skulle ha utgått enligt vanliga regler men med beaktande av de särskilda förhållanden som råder för sjömännen. Tabellerna beräknas med hänsyn bl. a. till ett schablonmässigt omkostnadsavdrag. Värdet av fri kost inräknas i tabellerna, vilket medför att kontant ersättning för kosten inte tas

upp som inkomst. Vidare medges ett särskilt avdrag från skatten, bl. a. med hänsyn till att ombordanställda har mindre möjligheter än andra att utnyttja de förmåner som samhället erbjuder. Under vissa förhållanden kan sjömansskatten jämkas.

Om en sjöman även har inkomst i land beskattas han härför i stort sett enligt vanliga regler. Vid denna beskattning bortser man från inkomsten ombord, men möjligheterna till vissa allmänna avdrag m. m. påverkas av att sjömansskatt utgått.

En översyn av sjömansbeskattningen aviserades i proposition 1981/82:217, som behandlades av trafikutskottet efter yttrande från skatteutskottet (SkU 1981/82:10 y). De ändringar som diskuterades var bl. a. att lägga samman den ombordanställdes samtliga inkomster vid landbeskattningen, att beskatta kontant kostersättning under ledighet och samtidigt slopa uppräkningsen i sjömansskatttabellerna för fri kost och att sänka skatten på engångsbelopp. I propositionen anfördes bl. a. att utgångspunkten för ändringarna borde vara att lön och ersättningar som är hänförliga till tjänstgöringstid ombord skulle ge en större nettoförtjänst än motsvarande förtjänst i land. Avsikten var att nya regler skulle kunna tillämpas fr. o. m. inkomståret 1983.

De angivna frågorna har utretts av riksskatteverket. I en rapport den 21 oktober 1982 föreslår verket att den ombordanställdes samtliga inkomster läggs samman vid landbeskattningen, att olika sjölöner under en och samma tidsperiod från olika arbetsgivare läggs samman vid sjöbeskattningen, att kostersättning under ledighet beskattas och att skatten på engångsbelopp sänks.

Riksskatteverkets förslag övervägs f. n. inom finansdepartementet.

Rederier, som inte drivs i aktiebolagsform, taxeras inte, utan deras inkomst beskattas hos de olika delägarna med belopp som motsvarar vars och ens andel av rederiets inkomst (53 § 2 mom. kommunalskattelagen 1928:370 – KL). Inkomsten beskattas i den kommun där rederiet haft fast driftställe eller – om fast driftställe undantagsvis saknas – i den skattskyldiges hemortskommun (57 § 2 mom. KL). Detta innebär att en delägare i regel kan få avdrag vid den kommunala beskattningen för underskott i rederiet endast om han är bosatt i den kommun där rederiet har sitt fasta driftställe (46 § 1 mom. första stycket KL). Reglerna överensstämmer med de principer som tillämpas även för andra rörelseinkomster.

År 1973 infördes särskilda regler för att förhindra skatteflykt bl. a. genom kontraktsavskrivning. Fysiska personer och s. k. fåmansbolag får inte längre utnyttja underskott till följd av kontraktsavskrivning mot annan inkomst än inkomst av rederi-, luftfarts- eller varvsrörelse. Detsamma gäller i fråga om underskott som uppkommit på grund av högre avskrivning än 10 % av anskaffningsvärdet för fartyg. Underskott som inte kunnat utnyttjas under ett beskattningsår får dock utnyttjas under en följande sexårsperiod. Vid avyttring av kontrakt, fartyg eller luftfartyg till underpris gäller att det verkliga värdet, dock högst kontraktspriset, skall utgöra intäkt i rörelse.

Vidare skall åtnjuten kontraktsavskrivning återföras till beskattning om den skattskyldige flyttar utomlands eller om utflyttning sker av det fasta driftstället för rörelsen.

1980 års företagsskattekommitté har i ett delbetänkande (SOU 1984:70) lagt fram en ny modell för beskattning av enskild näringsverksamhet (staketmetoden). Modellen bygger på grundtanken att vinst som uppkommer i näringsverksamheten endast skall beskattas med en lågprocentig statlig skatt om företagaren låter vinsten stå kvar i verksamheten, dvs. låter den stå kvar innanför "staketet". Vinst som näringsidkaren tar ut för att använda för konsumtion eller annat privat ändamål skall däremot på vanligt sätt beskattas enligt den för fysiska personer gällande progressiva skatteskalen. Modellen innebär att all näringsverksamhet som en fysisk person bedriver utgör en förvärvskälla. Om näringsverksamheten omfattar flera olika verksamhetsgrenar, som i dag utgör särskilda förvärvskällor, kan man alltså med den nya modellen inte i beskattningshänseende tala om "underskott" i en av dessa grenar. Det är det samlade resultatet som räknas. Den värdemässiga begränsningen av underskottsavdrag, som 1982 års inkomstskattereform medför i dessa fall, bortfaller i ett system uppbyggt enligt staketmetoden, liksom också frågorna om rätt beskattningsort vid den kommunala beskattningen. När det gäller underskott i näringsverksamheten bör enligt kommitténs uppfattning en näringsidkare få rätt att göra ett allmänt avdrag i den egna deklarationen med ett belopp som motsvarar vad han tillskjutit för att täcka underskottet.

Kommittén avser att i sitt fortsatta arbete bl. a. behandla frågor som rör handelsbolagens beskattning. Häri ingår ovannämnda frågor rörande partrederier.

Utskottet

I motion 1982/83:2116 begär Göran Riegnell m. fl. (m) skyndsamt förslag från regeringen om sådana ändringar i sjömansbeskattningen att den skatt som en ombordanställd erlägger för en eventuell anställning under sin ledighet inte blir väsentligt lägre än skatten på den ordinarie inkomsten.

Som motionärerna anför har en omprövning av sjömansbeskattningen i den angivna riktningen aviserats i proposition 1981/82:217. Bakgrunden till att en översyn ansetts önskvärd är bl. a. de ändrade förhållanden som inträtt sedan sjömansskatten infördes 1958. Sjömännen vistas numera ungefär halva året i land, och den ombordanställda kan under ett och samma år ha inkomster från flera håll utan att drabbas av samma skatteprogression som andra i motsvarande inkomstläge. Reglerna verkar även i övrigt i den riktningen att sjömännen tjänar på att byta ut tjänstgöring ombord mot tjänstgöring i land.

Som framgår av den tidigare redogörelsen har hithörande frågor utretts av riksskatteverket. Att verkets förslag, som avlämnades i oktober 1982, ännu

inte föranlett lagstiftning sammanhänger enligt vad utskottet erfarit med att olika frågor rörande sjömansbeskattningen har grundläggande betydelse för den känsliga sjöfartsnäringen och att nuvarande regler ligger till grund för de överenskommelser som gäller på detta avtalsområde. Utskottet utgår emellertid från att regeringen fortsätter sina ansträngningar att finna lämpliga lösningar på hithörande frågor.

Med hänvisning till pågående överväganden inom regeringskansliet avstyrker utskottet motion 1982/83:2116 yrkande 1.

En annan fråga som berör sjöfartsnäringen är beskattningen av partredier. I likhet med vad som gäller för handelsbolag beskattas ett partrederis inkomst direkt hos de olika delägarna i den kommun där verksamheten har fast driftställe. Detta innebär bl. a. att underskott inte får dras av vid den kommunala beskattningen från inkomst som beskattas i en annan kommun. För sjöfartsnäringen gäller dessutom särskilda regler som infördes 1973 i syfte att förhindra att avskrivningsreglerna utnyttjas för skatteflykt.

I motionerna 1982/83:2116 av Göran Riegnell m. fl. (m) samt 1982/83:2173 och 1983/84:724 av Claes Elmstedt m. fl. (c) framställs yrkanden av innebörd att inkomst av partrederi skall beskattas i delägarnas hemortskommun. Motionärerna yrkar också en översyn av 1973 års begränsningar i avdragsrätten. Syftet med motionen är framför allt att underlätta rederiernas kapitalanskaffning.

Som framgår av den tidigare redogörelsen har 1980 års företagsskattekommitté lagt fram en modell med nya principer för företagsbeskattningen (den s. k. staketmetoden). Om denna modell genomförs kommer den att lösa den av motionärerna aktualiserade frågan om rätt beskattningsort. Härtill kommer att kommittén torde ta upp även 1973 års regler i sitt fortsatta arbete.

I avvaktan på kommande ställningstaganden till utredningens förslag avstyrker utskottet de nu aktuella yrkandena.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motion 1982/83:2116 yrkande 1,
2. att riksdagen avslår motionerna 1982/83:2116 yrkande 2, 1982/83:2173 och 1983/84:724.

Stockholm den 4 oktober 1984

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), förste vice talman Ingemar Troedsson (m), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Forslund (s)*, Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s)*, Karl-Anders Petersson (c) och Erkki Tammenoksa (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), förste vice talman Ingegerd Troedsson (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Som framgår" och slutar med "aktuella yrkandena" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motionerna medför tillämpningen av nuvarande skatteregler allvarliga svårigheter för sjöfartsnäringen. En stor del av sjöfarten drivs i partrederi, vilket i och för sig är en lämplig form för att klara de stora finansieringsproblem som branchen lider av. Reglerna om rätt beskattningsort medför emellertid att det knappast är möjligt att söka intressenter utanför den kommun där rederiet har sitt fasta driftställe, något som givetvis kan vara svårt särskilt för företag som drivs i mindre kommuner. Därtill kommer att kapitalanskaffningen också försvåras av de särskilda begränsningar som gäller för denna näring i fråga om avdrag för underskott. 1982 års skattereform kan också medföra att intresset för partrederi som finansieringsform kommer att minska. De begränsningar av möjligheterna till underskottsavdrag som denna reform innebär medför samtidigt att de särskilda reglerna mot för stora avdrag i partrederier behöver omprövas.

Med hänsyn till sjöfartsnäringens svåra ekonomiska situation kan de i motionerna aktualiserade frågorna inte lämpligen anstå i avvaktan på en allmän reform rörande företagsbeskattningen. Utskottet förordar därför att 1980 års företagsskattekommitté med anledning av motionerna får tilläggsdirektiv att snabbutreda skattefrågorna i syfte att underlätta användandet av partrederi som finansieringsform.

dels att utskottet i mom. 2 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1982/83:2116 yrkande 2, 1982/83:2173 och 1983/84:724 hos regeringen begär tilläggsdirektiv till 1980 års företagsskattekommitté att med förtur snabbutreda beskattningsreglerna för partrederier i enlighet med vad som anförs i reservationen.

